

TAG

MATHEMATEG

UNED 1: MATHEMATEG BUR A

DEUNYDDIAU ASESU ENGHREIFFTIOL

(2 awr 30 munud)

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Yn ogystal â'r papur arholiad hwn, bydd angen:

- llyfryn ateb 12 tudalen;
- Llyfryn Fformiwlâu;
- cyfrifiannell.

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du.

Atebwch **bob** cwestiwn.

Rhaid dangos gwaith cyfrifo digonol er mwyn egluro'r dull **mathemategol** sy'n cael ei ddefnyddio.

Os nad yw'r lefel o gywirdeb yn cael ei nodi yn y cwestiwn, dylid talgrynnu atebion yn briodol.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

Cofiwch fod angen Cymraeg da a chyflwyniad trefnus yn eich atebion.

1. Mae cylch C â chanol A a'r hafaliad

$$x^2 + y^2 - 2x + 6y - 15 = 0.$$

- (a) Darganfyddwch gyfesurynnau A a radiws C . [3]

- (b) Cyfesurynnau pwynt P yw $(4, -7)$ ac mae'n gorwedd ar C . Darganfyddwch hafaliad tangiad C yn P . [4]

2. Darganfyddwch holl werthoedd θ rhwng 0° a 360° sy'n bodloni

$$7 \sin^2 \theta + 1 = 3 \cos^2 \theta - \sin \theta. \quad [6]$$

3. O wybod bod $y = x^3$, darganfyddwch $\frac{dy}{dx}$ o egwyddorion sylfaenol. [6]

4. Mae'r polynomial ciwbig $f(x)$ wedi'i roi gan $f(x) = 2x^3 + ax^2 + bx + c$, lle mae a, b, c yn gysonion. Mae graff $f(x)$ yn croestorri'r echelin- x yn y pwyntiau sydd â chyfesurynnau $(-3, 0)$, $(2.5, 0)$ a $(4, 0)$. Darganfyddwch gyfesurynnau'r pwynt lle mae graff $f(x)$ yn croestorri'r echelin- y . [5]

5. Pwyntiau $A(0, 2)$, $B(-2, 8)$, $C(20, 12)$ yw fertigau triongl ABC . Pwynt D yw canolbwynt AB .

- (a) Dangoswch fod CD yn berpendicwlar i AB . [6]

- (b) Darganfyddwch union werth tan $\hat{C}AB$. [5]

- (c) Ysgrifennwch enw geometregol triongl ABC . [1]

6. Yn y ddau osodiad isod, mae c a d yn rhifau real. Mae un o'r gosodiadau'n gywir a'r llall yn anghywir.

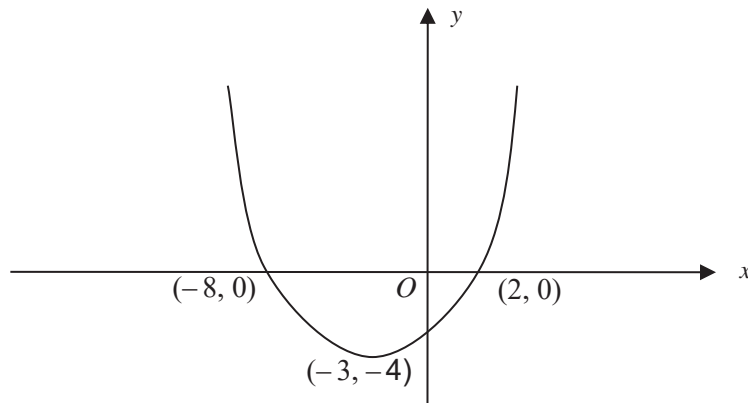
A O wybod bod $(2c + 1)^2 = (2d + 1)^2$, yna mae $c = d$.

B O wybod bod $(2c + 1)^3 = (2d + 1)^3$, yna mae $c = d$.

- (a) Dewiswch y gosodiad sy'n anghywir. Darganfyddwch wrthenghraifft i ddangos bod y gosodiad hwn yn anghywir.

- (b) Dewiswch y gosodiad sy'n gywir. Rhwch dystiolaeth i ddangos bod y gosodiad hwn yn gywir. [5]

7. Mae Ffigur 1 yn dangos braslun o graff $y = f(x)$. Mae gan y graff bwynt minimwm (isafbwynt) yn $(-3, -4)$ ac mae'n croestorri'r echelin- x ar bwyntiau $(-8, 0)$ a $(2, 0)$.

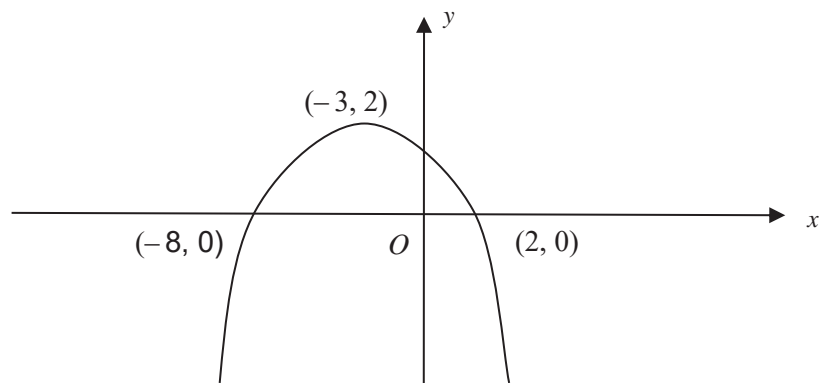
Ffigur 1

- (a) Brasluniwch graff $y = f(x + 3)$, gan nodi cyfesurynnau'r pwynt arhosol a chyfesurynnau croestorfannau'r graff â'r echelin- x . [3]
- (b) Mae Ffigur 2 yn dangos braslun o'r graff sydd ag **un** o'r hafaliadau canlynol, gyda gwerth priodol ar gyfer naill ai p , q neu r .

$$y = f(px), \text{ fel bod } p \text{ yn gysonyn}$$

$$y = f(x) + q, \text{ fel bod } q \text{ yn gysonyn}$$

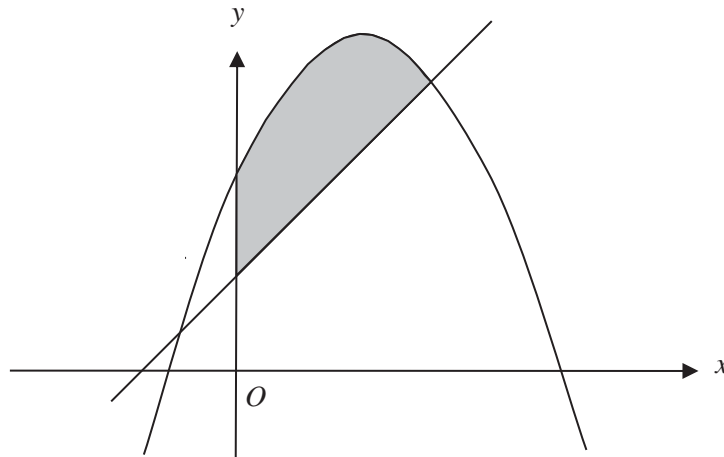
$$y = rf(x), \text{ fel bod } r \text{ yn gysonyn}$$

Ffigur 2

- Ysgrifennwch hafaliad y graff sydd wedi'i fraslunio yn Ffigur 2, ynghyd â gwerth y cysonyn cyfatebol. [2]

8. Mae cylch C â radiws 5 a'i ganol yw'r tarddbwynt. Cyfesurynnau pwynt T yw $(11, 0)$. Mae'r tangiadau o T i gylch C yn cyffwrdd C ar bwyntiau R a S .
- (a) Ysgrifennwch enw geometregol y pedrochr $ORTS$. [1]
- (b) Darganfyddwch union werth arwynebedd y pedrochr $ORTS$. Rhowch eich ateb yn ei ffurf symlaf. [5]
9. Mae dau wreiddyn **real gwahanadwy** gan yr hafaliad cwadratig $4x^2 - 12x + m = 0$, lle mae m yn gysonyn positif. Dangoswch nad oes gwreiddiau real **o gwbl** gan yr hafaliad cwadratig $3x^2 + mx + 7 = 0$. [7]
10. (a) **Defnyddiwch y theorem binomial** i fynegi $(\sqrt{3} - \sqrt{2})^5$ yn y ffurf $a\sqrt{3} + b\sqrt{2}$, lle mae a, b yn gyfanrifau sydd angen darganfod eu gwerthoedd. [5]
- (b) O wybod bod $(\sqrt{3} - \sqrt{2})^5 \approx 0$, gan ddefnyddio eich ateb i ran (a) darganfyddwch werth bras ar gyfer $\sqrt{6}$ yn y ffurf $\frac{c}{d}$, lle mae c a d yn gyfanrifau positif sydd angen darganfod eu gwerthoedd. [3]
- 11.

Mae'r diagram yn dangos braslun o gromlin $y = 6 + 4x - x^2$ a'r llinell $y = x + 2$. Cyfesurynnau pwynt P yw (a, b) . Ysgrifennwch y tri anhafaledd sy'n cynnwys a a b , fel bod pwynt P wedi'i amgáu'n gyfan gwbl o fewn yr ardal sydd wedi'i thywyllu uchod, ac os, a dim ond os, yw'r tri anhafaledd wedi'u bodloni. [3]

12. Profwch fod

$$\log_7 a \times \log_a 19 = \log_7 19$$

beth bynnag yw gwerth y cysonyn positif a . [3]

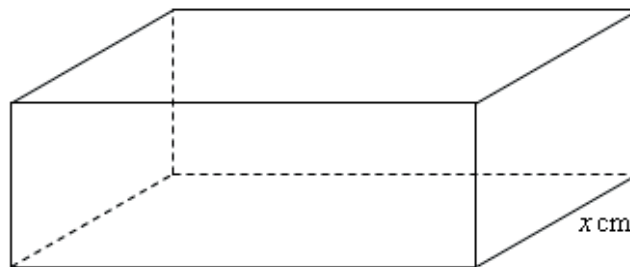
13. Mae'r triogl ABC , fel bod $BC = 12$ cm a $\cos \hat{A}BC = \frac{2}{3}$.

Mae hyd AC 2 cm yn fwy na hyd AB .

(a) Darganfyddwch hyd AB a hyd AC . [4]

(b) Darganfyddwch union werth $\sin \hat{A}BC$. Rhowch eich ateb yn ei ffurf symlaf. [3]

14. Mae'r diagram isod yn dangos blwch caeedig, sydd ar ffurf ciwboid, fel bod hyd ei sylfaen ddwywaith cymaint â lled ei sylfaen. Cyfaint y blwch yw 9000 cm^3 . Mae cyfanswm arwynebedd arwyneb y blwch wedi'i ddynodi gan $S \text{ cm}^2$.

(a) Dangoswch fod $S = 4x^2 + \frac{27000}{x}$, lle mae x cm yn dynodi lled y sylfaen. [3]

(b) Darganfyddwch werth minimwm (gwerth lleiaf) S , gan ddangos bod y gwerth rydych chi wedi'i ddarganfod yn werth minimwm (gwerth lleiaf). [5]

15. Mae'n bosibl modelu maint N poblogaeth ynys fach ar amser t blwyddyn drwy ddefnyddio $N = Ae^{kt}$, lle mae A and k yn gysonion. Rydym yn gwybod bod $N = 100$ pan fydd $t = 2$ a bod $N = 160$ pan fydd $t = 12$.

(a) Dehonglwch gysonyn A yng nghyd-destun y cwestiwn. [1]

(b) Dangoswch fod $k = 0.047$, yn gywir i dri lle degol. [4]

(c) Darganfyddwch faint y boblogaeth pan fydd $t = 20$. [3]

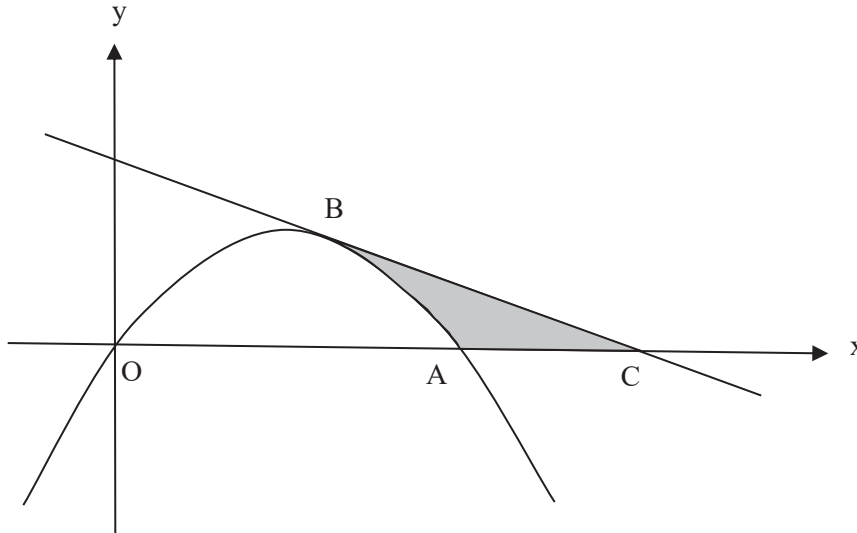
16. Darganfyddwch amrediad gwerthoedd x fel bod ffwythiant

$$f(x) = x^3 - 5x^2 - 8x + 13$$

yn ffwythiant cynyddol.

[5]

- 17.

Mae'r diagram uchod yn dangos braslun o gromlin $y = 3x - x^2$. Mae'r gromlin yn croestorri'r echelin- x yn y tarddbwynt ac ar bwynt A. Mae'r tangiad i'r gromlin yn y pwynt B(2, 2) yn croestorri'r echelin- x yn y pwynt C.

- (a) Darganfyddwch hafaliad y tangiad i'r gromlin yn B. [4]
- (b) Darganfyddwch arwynebedd y rhanbarth sydd wedi'i dywyllu. [8]
18. (a) Mae'r fectorau $\mathbf{u}$ a $\mathbf{v}$ wedi'u diffinio gan $\mathbf{u} = 2\mathbf{i} - 3\mathbf{j}$, $\mathbf{v} = -4\mathbf{i} + 5\mathbf{j}$.
- (i) Darganfyddwch y fector $4\mathbf{u} - 3\mathbf{v}$.
- (ii) Mae fectorau $\mathbf{u}$ a $\mathbf{v}$ yn fectorau safle y pwyntiau U a V, yn y drefn honno. Darganfyddwch hyd llinell UV. [4]
- (b) Mae dau bentref A a B 40 km oddi wrth ei gilydd ar ffordd hir syth sy'n pasio drwy ddiffeithdir. Mae fectorau safle A a B yn cael eu dynodi gan $\mathbf{a}$ a $\mathbf{b}$, yn y drefn honno.
- (i) Mae pentref C ar y ffordd rhwng A a B ar bellter o 4 km oddi wrth B. Darganfyddwch fector safle C yn nhermau $\mathbf{a}$ a $\mathbf{b}$.
- (ii) Fector safle pentref D yw $\frac{2}{9}\mathbf{a} + \frac{5}{9}\mathbf{b}$. Esboniwch pam nad yw'n bosibl i bentref D fod ar y ffordd syth sy'n pasio drwy A a B. [3]